

TARİHE GEÇMİŞ BÜYÜK DEFİNELER VE...

DEFİNE NASIL ARANIR ?

Arkeolog. Mehmet İ. Tunay

Evvelki yazımızda Define ve Defineler hakkındaki bazı hususları açıklamıştık. Bu yazımızda tarihe geçmiş defineler içinde en büyüğü olanı, Truva Hazinesinin hikâyesinden bahsedeceğiz.

Bu, II. Dünya Harbi sırasında kaybolan ve bugün de nerede olduğu hakkında bir bilgiye sahip olmadığımız Truva Kralı Priam'ın meşhur hazinesidir. Truva Kralı Priam, Güzel Helen için İspartalıları yaptığı savaş sonunda, bazı hilelerle yenilince hazinesini son anda saklamak zorunda kalmıştı.

Defineler için tesadüfen bulunur, birer, ararak bulunmaz lâfını etmiştik. Fakat kendi lâfımızı yine kendimiz çürüteceğimiz bu örnek istisnai bir durumdur. Zira, 19. yüzyılın sonunda gayet zeki bir kimse olan Schliemann isimli bir çocuk küçüklüğünden itibaren tarihe olan merakı yüzünden bu hazineyi bulmayı başarmıştır. Homer Destanlarında geçen Truva ve Truva Savaşları ile ilgilenmiş, bunlar hakkındaki bilgiyi esas kaynaklardan okuyarak işe başlamış, neticede Truva'nın yerini tespit etmiş ve bir Arkeolog gibi kazılara başlamıştı. Kazılar devam ederken, bir gün öğle paydosuna yakın bir zamanda bahsi edilen meşhur hazine işçiler tarafından bulunmuş, bu andan itibaren işi tatil eden Schliemann 40 asıra yakın zamandır toprak altında yatan bu serveti kendi elleri ile alıp toparlamış ve sessizce de bindiği gemi ile Türkiye'den kaçmıştır. Güzel Helen'in mücevherlerini de biz bundan sonra Schliemann'ın karısı Sofia'nın boynunda görmekteyiz.

Osmanlı hükümetinin Atina nezdinde yaptığı teşebbüsler bir netice vermemiş, yapılan baskı ve araya girenlerin vasıtasıyla Atina hükümeti az bir tazminat vererek, dünyada bir daha eşi olmayan hazineye sahip çıkmıştır.

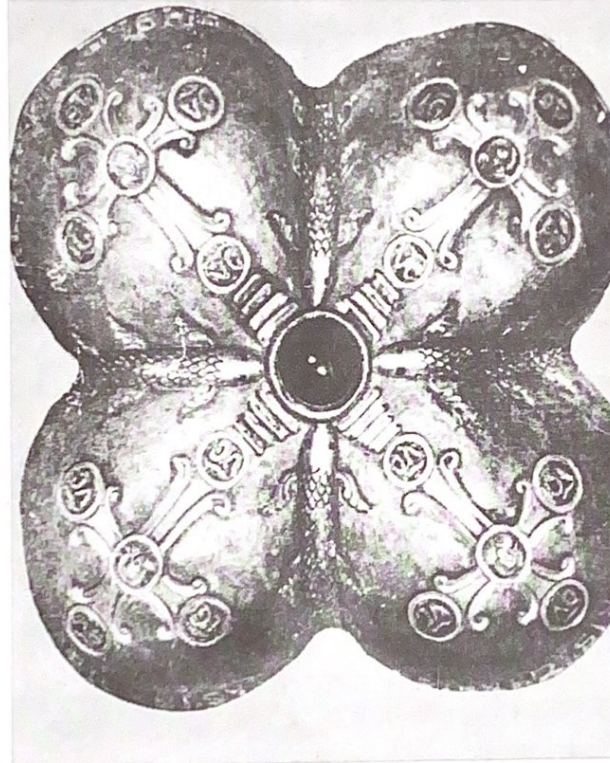
Bu bilerek yapılan kazının neticesinde bulunan örnekten başka; tesadüfi olarak bulunan defineler içinde Küçükçekmece, Cerrahpaşa, Bakırköy Bez Fabrikası ve Lâleli Camisinin inşaatları sırasında çıkanları söyleyebiliriz. Anadolunun bir çok yerinde tesadüfen bulunanlar gibi son aylarda Çatalca'da çobanların bir tarlada dolaşırken buldukları Gümüş Yunan paralarını bu şekle bir örnek olmak üzere verebiliriz. Bugün ise plânlı ve programlı gömülü para arıyoruz diyen defineler yaptıkları ise eski eserlerin tahribinden başka bir şey değildir. Normal yollardan ruhsat almak için müracaat edenlere eski eser sahalarında kazı yapmak için müsaade verilmemekte, bunlardan gizli yap-

tıkları kazılarının neticesinde yakalananlar da cezasız bırakılmamaktadırlar. Eski eser sahalarını yalnız

devletin tayin ettiği Arkeologlar kazabilirken, bu işe ortak olmak isteyen definelerde türlü yollarla ruhsat alma şeklini aramada ve bazen bu isteklerini de gerçekleştirmektedirler. Meselâ: 1964 yılı sonu 1965 yılı başlarında Topkapı Sarayı Avlusunda yapılan kazıda alınan ruhsat gibi.

Gelelim define aramak için ne gibi işler yapılacağına: Resmi yoldan en yakın idarî makama müracaat edilecek, araştırılma yapılması istenen yerin fotoğraf ve krokisi hazırlanıp o idarî makama verilecek, eski eser yönünden sakınca olup olmadığı da Arkeologa kontrol ettirildikten sonra alınacak ruhsat üzerine resmi makamların kontrolünde kazı yapılabilir.

Bulunan definenin yarısına yakın kısmı definenin geri kalanı da devletindir. Bu yollardan geçildikten sonra yapılan kazılarda herhangi bir cezai durum olmadığı gibi bulunan paranın da elden gitmesi önlenmiş olur. Daha fazla bilgi için Arkeoloji Müzelerine müracaat edilebilir. Yazımıza burada son verirken, bütün definelere Yılmaz Güney'in «Umut» filmini görmelerini salık veririz. İyi şanslar.

Defineler gömülü para ararlarken bazen böyle uyuklarını kaçırarak kıymette kap ve eşyalarla da karşılaşılır. Resimde arkeolojik ve sistemli kazılar sonucu bulunmuş bir kadehin kaidesi...

AKDENİZE HÜKMEDEN KARDEŞLER

(Baştarafı 9. sayfada)

Şi buğday, ikisi zeytin, biri fildişi, biri şeker, biri seren direği, ikisi çuha, biri kurşun, barut ve gülle yüklüydü. Öylesine bir çuha ve kumaş zenginliği elde edilmişti ki, bütün teknelerin ayak basan zeminlerini bile çuha ile kaplattılar. Bu arada her levendin hissesine 12 top çuha ile 125 top kumaş düştü.

Seren direkleri büyük cesametteki gemilerde kullanılacak ebadda idi ve en iyi keresteden en iyi işçilikle yapılmıştı. Bu direkleri kendi gemilerinde kullanamazlardı. Zira onlar hafif ve manevra kabiliyeti pek fazla olan ufak gemileri tercih ediyorlardı. Uzun uzun düşündükten sonra bu seren direklerini İstanbul'a, Sultan Selim Han'a armağan olarak göndermeye karar verdiler. Direklerle beraber 200 kadar da esir seçtiler

ve bunların Sultan Selim Han'a götürülmesi vazifesini MUHİDDİN PİRİ REİS'e verdiler. PİRİ REİS, yaman bir deniz kurdu ve amansız bir cengâver olduğu kadar tam bir salon efendisi idi de. Padişahın huzurunda nasıl konuşulması ve nasıl davranılması gerektiğini gayet iyi bilirdi.

Seren direkleri ve 200 kadar esirden başka çeşitli kıymetler hediye de yüklenen tekneye ayrıca beş tekne de refakat etmekteydi. Sultanlar sultanı Selim Han'ın huzuruna ancak böylesine ihtişam içinde çıkılabilirdi.

Ve MUHİDDİN PİRİ REİS'in kumandasındaki tekneler ORUÇ ile HIZIR reislerin hayır duaları arasında İstanbul'a doğru yola çıktılar Tunus limanından... (devam edecek)

ÇEŞMELER...

(Baştarafı 24. sayfada)

ISHAK AĞA ÇEŞMESİ

İstanbul Gümrük Emni İshak Ağa tarafından 1746 yılında yaptırılan bu nefis çeşme, Boğaziçinin sakin köşesi Beykoz'da bulunmaktadır. Beykoz iskelesi civarında bir parkın içinde kalmış bulunan bu çeşmenin on lülesi bulunduğundan halk arasında «On çeşmeler» adıyla da anılmaktadır.

Çeşme, dışta 6, içte iki zarif sütun üzerine oturtulmuş olup sıvri kemerleri 17'ci yüzyıl Türk tezyin sanatının en güzel örnekleriyle süsüdür. İçeride bulunan çeşme kısmına ise dört basamakla inilmektedir. Burada ikisi ortada, diğerleri yanlarda olmak üzere on lüle bulunmaktadır. İshak Ağa, padişahın emriyle Beykoz'da bir çeşme yapılması işine memur edildikten sonra Gümrük Emni'liğinden azledilmiş ve buraya bu abidevi çeşmeyi kendi cebinden yaptığı masrafla yaptırmıştır.

Güzel İstanbul'u süsleyen ve Türk sanatının en güzel örneklerini taşıyan tüm çeşmeler şüphesiz ki bu saydıklarımızdan ibaret değildir. Fetihten bu yana Türklerin İstanbul'da 1000 kadar çeşme, 150'yi aşkın sebül, 225 şadırvan ve bunların yanı sıra 20 su bendi ile 170 büyük hamam yaptırdıkları gözönünde tutulacak olursa, suya ne derece büyük önem verilmiş olduğu daha iyi anlaşılır.